

Danylyuk S. S. Specific Features of Internet Technology „Wiki” Usage in the Process of Formation of Future Philologists’ Professional Competence

The paper deals with the highlighting of the formation of future philologists’ professional competence in the aspect of usage of such Internet technology as wiki in the educational process. Attention is focused on the aims of usage of this Internet technology in the educational process. A number of specific features of wiki are also defined in the article.

Key words: Internet technology, wiki, professional competence.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 81.111’243

М. П. Костюк

**ЛЕКСИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ЕЛЕКТРОННОГО
ПРОГРАМНОГО ЗАСОБУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЯК СПОСІБ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ**

Зміни, які відбуваються в суспільстві, змінюють зміст буття і свідомості, а разом з ними змінюється і система освіти, запроваджуються нові технології. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, повільне, але неухильне перетворення комп’ютера з сакрального предмета, доступного лише вузькому колу посвячених, на явище повсякденного буденності, поява Internet тощо. Все це зачепило й таку традиційно консервативну область, як вітчизняна освіта. Великі можливості містяться у використанні комп’ютерів під час навчання англійської мови. Комп’ютер стає засобом навчання, здатним наочно представляти саму різну інформацію.

Постановка проблеми. Розвиток і впровадження іноземної мови в усі сфери суспільного життя має обов’язково пов’язуватися з електронною інформаційною системою, використання якої значно впливає на розвиток освіти. Важливим чинником розвитку інформатизації країни є забезпечення студентів новітньою інформацією, набуття ними необхідних умінь і навичок професійної компетенції. Сучасна освіта потребує нових підходів до запровадження інноваційних технологій, що здійснюються засобами комп’ютера. Однією з форм роботи зі студентами сьогодні є робота з електронними засобами навчання. На жаль, в Україні не існує затверджених на державному рівні вимог до структури й змісту електронних навчальних засобів, не визначено лінгводидактичні умови їх застосування в навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлення проблем, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій у навчальному процесі, започатковано й розвинуто у фундаментальних працях учених: Р. Вільямса, В. Глушкова, А. Єршова та інших. Автори акцентували увагу на підвищенні ефективності навчального процесу під час запровадження комп'ютерних технологій у навчання. Питаннями розробки та застосування засобів навчання на основі комп'ютерної техніки займалися такі вчені: Н. Апатова, А. Верлань, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, П. Мильруд та інші. Вони розглядали можливості застосування нових інформаційних технологій у процесі навчання, а також аналізували окремі програмні засоби навчального призначення. Якщо вивчення термінологічної лексики студентам інших спеціальностей, наприклад, студентів-економістів, ґрунтовно досліджене, то навчання фахової термінологічної лексики студентів мистецьких спеціальностей – маловивчена, хоча й актуальна проблема. Тому вона стала предметом нашого дослідження.

Мета статті – охарактеризувати реальний стан і перспективи використання електронних засобів навчання (далі ЕЗН) з англійської мови (за професійним спрямуванням), розкрити доцільність їх практичного використання на прикладі електронного програмного засобу – навчальне середовище „Words for art students” (далі – ЕПЗ „Words for art students”), призначеного для розширення словникового запасу студентів художнього ВНЗ та засвоєння ними лексики іноземної (англійської) мови. Адже роль ЕЗН з мови (за професійним спрямуванням) сьогодні неоднозначна.

Використання ЕЗП в сучасних умовах супроводжується різноманітними недоліками: неспроможність викладачів побудувати роботу з використанням комп'ютерних технологій; недостатнє володіння інформаційною культурою; відсутність творчого мислення. Однак електронний навчальний матеріал – це складний продукт, у якому застосовуються досягнення сучасної техніки, що дозволяють програмно реалізувати всі структурні компоненти навчального друкованого матеріалу: зміст з предметної галузі, методику навчання, тематичне мультимедіа, дизайн і художні якості. ЕЗН містять інформацію в усіх відомих на сьогодні форматах: текст, мова, фото, музика, відео, графіка, анімація, а також комбіновані інтерактивні складники віртуальної реальності. Відомий науковець В. Беспалько наголошує на тому, що „традиційна система навчання спроможна лише зорієнтувати студентів у змісті предмета, але не може забезпечити формування високого рівня знань” [3, с. 183].

Зупинімось на використанні ЕЗН під час навчання лексичній стороні мовлення із застосуванням мультимедійних технологій. Таке навчання визначається не тільки загальнометодичними, але й додатковими спеціальними принципами. До них належать: 1) принцип інтеграції мультимедійного комплексу в освітній процес; 2) принцип інтерактивності навчання; 3) принцип індивідуалізації навчання; 4) принцип надання

повної орієнтовної основи при формуванні лексичних дій; 5) принцип автоматизації контролю рівня сформованості навичок. Виділені принципи є базовими для створення мультимедійного засобу навчання іншомовної лексики – програмного комплексу. Саме термінологічна лексика необхідна студентам для читання спеціальних текстів за фахом для отримання інформації, для введення бесіди або дискусії із зарубіжними фахівцями, для написання анотації, реферату та підготовки презентацій. На нашу думку, викладачеві іноземної мови за професійним спрямуванням необхідно знати властивості термінологічної лексики, вміти семантизувати значення лексики у спеціальних текстах і знати за допомогою яких вправ активізувати подальше вживання лексики в усному й писемному мовленні.

У науковій та навчально-методичній літературі виділяють основні дидактичні вимоги до інформаційних технологій, що застосовуються у навчанні іноземних мов. Вони повинні: 1) забезпечувати кожному студенту можливість навчатися за оптимальною індивідуальною програмою, що враховувала б у повному обсязі його пізнавальні мотиви та здібності; 2) оптимізувати зміст навчальної дисципліни, співвідношення теоретичних та практичних знань та вмінь; 3) інтенсифікувати процес навчання; 4) зменшити психічне та фізичне навантаження учасників навчального процесу, звільнити від рутинної діяльності; 5) забезпечити всесторонню інформаційну підтримку навчання (за допомогою вбудованих словників, довідників, енциклопедій та посилань на інші інформаційні ресурси); 6) відповідати загальнодидактичним принципам (наочності, проблемності, послідовності, системності, посильності тощо) [8, с. 16].

Закцентуємо увагу на принципі інтерактивності в традиційному навчальному процесі, який зазвичай розуміється як взаємодія суб'єктів навчання за допомогою безпосереднього контакту, можливість користувача активно взаємодіяти з носієм інформації, за своїм розсудом здійснювати її відбір, міняти темп подачі матеріалу. Тому можна зробити висновок, що інтерактивний підхід у віртуальному просторі служить одним із засобів досягнення комунікативної мети. Від принципу комунікативності він відрізняється наявністю істинного співробітництва, де основний наголос ставиться на розвиток умінь спілкування і групової роботи, в той час як для комунікативного завдання це не є обов'язковою метою (адже одним з найпоширеніших видів комунікативного завдання є монолог). Н. В. Апатова ставить знак рівності між інтерактивним і комп'ютерним діалогом, який „забезпечує комунікацію між двома партнерами – навчальним засобом (комп'ютером) і студентами” [2, с. 48]. Бурхливий розвиток комп'ютерних технологій, упровадження і широке застосування їх у різноманітних сферах діяльності людини зумовили відкриття нових спеціальностей у нашому ВНЗ, які готують фахівців з проектування та художньої обробки матеріалів.

З технологічним поступом у роботі художника будь-якого спрямування все більшу роль відіграє вміння працювати з комп'ютером. Тому інформатика та комп'ютерна графіка стали обов'язковими для

вивчення на всіх відділах інституту на рівні з англійською мовою. Першим викладачем названих дисциплін в 1990-х роках був кандидат фізико-математичних наук Юрій Ажнюк. Тепер студентів інституту навчає доктор фізико-математичних наук Олександр Сливка. Цим колективом педагогів проведемо аналіз створеної нами комп'ютерної програми, яка передбачає навчання лексиці англійської мови. Електронний програмний засіб – навчальне середовище „Words for art students” (далі – ЕПЗ „Words for art students”) створений для комп'ютерної підтримки курсу іноземної (англійської) мови художнього вузу. Мета створення ЕПЗ „Words for art students” – підвищення ефективності навчання та вивчення іноземної (англійської) мови. ЕПЗ призначено для швидкого розширення словникового запасу студентів та засвоєння ними лексики іноземної (англійської) мови.

ЕПЗ „Words for artstudents” надає можливість працювати з лексичним матеріалом за допомогою чотирьох основних функцій: **Учіння, Практика, Тестування і Редагування**. Функції реалізуються за допомогою режимів роботи. Для знайомства з лексикою з обраної теми та її вивчення використовується функція (режим) **Навчання**. Функція **Практика** призначена для засвоєння лексичних одиниць з можливістю здійснювати самокорекцію. Функція **Тестування** пропонується для перевірки і оцінювання якості засвоєння лексичного матеріалу. Функції **Практика** та **Тестування** мають два режими: *Вибір зі списку* і *Письмовий тест*. Режим *Вибір зі списку* забезпечує контроль рецептивного засвоєння лексичного матеріалу, тобто розпізнавання під час читання та аудіювання. Режим *Письмовий тест* орієнтований на продуктивне засвоєння лексики і передбачає виконання вправ на переклад з англійської мови на українську та з української мови на англійську. Після закінчення сеансу роботи функцій **Практика** та **Тестування** на екрані демонструється підсумкова статистична інформація. Функція **Редагування** – режим *Створити новий список* слів призначена для надання користувачеві можливості створювати свої власні тематичні словники (списки слів), або вносити зміни до словників (списків слів), які користувач створив раніше.

Інсталяція ЕПЗ „Words for art students” проводиться на окремому комп'ютері. Інсталяція може проводитись методистом або лаборантом комп'ютерної лабораторії. Інсталяція розміщена на компакт-диску. Розмір інсталяційних файлів складає 200 мб. ЕПЗ „Wordsforartstudents” дозволяє:

- швидко створювати списки слів (виразів, речень) іноземної (англійської) мови з теми, яка вивчається, додавати до них малюнки та звукові записи, або самостійно створювати відповідні звукові файли, не виходячи з програми;
- ефективно запам'ятовувати слова, вирази, характерні звороти іноземної (англійської) мови за допомогою комплексної демонстрації слів, виразів, (разом з їхніми перекладами), які вивчаються, їхніх звукозаписів;
- проводити тестування рівня запам'ятовування слів та виразів іноземної (англійської) мови, при чому використовується система

зворотнього зв'язку, яка дозволяє регулювати складність тестування та забезпечує одержання студентом допомоги, якщо в ній виникає потреба;

– за короткий час вивчити слова та вирази з комплекту тематичних словників, які складають лексичну базу ЕПЗ „Words for art students”.

Перелік тем, які складають базову бібліотеку програми, сформовано відповідно до вимог програми з англійської мови. Але, маючи на увазі особливості сучасного етапу реформування викладання іноземних мов як перехідного, автори програми визнали за доцільне поширити коло тем з урахуванням рекомендацій нової програми з іноземних мов (наприклад, історія українського мистецтва, креслення і перспектива, робота в матеріалі). Це можна здійснити за допомогою функції Редагування

Лексична база ЕПЗ „Words for art students” складається з 5 тематичних словників. У середньому кожний з тематичних словників містить понад 30 – 60 лексичних одиниць. При введенні й відпрацюванні тематичної лексики з дисциплін (пластична анатомія, живопис, рисунок, історія мистецтва тощо) можна використовувати демонстраційні комп'ютерні програми з фахових предметів. Етапи роботи з комп'ютерними програмами наступні: демонстрація, закріплення, контроль. На прикладі комп'ютерної програми „Words for art students” розглянемо ці етапи.

На I етапі – введення лексики, наприклад, за темою „Історія мистецтва”. Використовуючи демонстраційний комп'ютер, викладач обирає режим *Навчання*: на екрані з'являються слова, які озвучуються. Студенти в додаткових функціях мають можливість створити картинку, яка відображатиме або супроводжуватиме нове слово. Студенти дивляться і слухають. Час роботи – приблизно 1 хвилина. Потім доречно провести усну вправу на складання словосполучень або фраз.

На II етапі йде робота з відпрацювання вимови і закріплення лексики. Викладач або студент перемикає програму з режиму *Практика в Тест*, клацає мишкою навівши стрілку на потрібне слово або фразу. Спочатку повторюють за диктором хором. При наявності в аудиторії кількох комп'ютерів, студенти працюють індивідуально або парами, використовуючи навушники і мікрофон. Час роботи – приблизно 5 - 10 хвилин, воно залежить від кількості слів з теми.

На III етапі проводиться контроль вивченої лексики. Після закінчення задачі тесту на екрані з'являється таблиця результатів у відсотках. Звичайно, кожен студент прагне домогтися кращих результатів. Якщо в аудиторії тільки один комп'ютер, він використовується як демонстраційний при введенні та фронтальному закріпленні лексики. Контроль тематичної лексики можна здійснювати, індивідуально використовуючи роздатковий матеріал – картки. Завдання на картках можуть бути аналогічні завданням комп'ютерної програми,

Для навчання лексиці комп'ютерне забезпечення дозволяє виконувати навчальні дії з ЛО (лексичними одиницями). Розглянемо аспекти таких дій.

Рецептивний аспект:

- розпізнавання графічного образу слова на основі його звукового образу: комп'ютер вимовляє слово, слід знайти його у списку слів;
- розпізнавання значення слова на основі його графічного образу: комп'ютер показує слово, студенти підбирають відповідне слово рідної мови);
- розпізнавання графічного образу слова на основі його значення: комп'ютер показує картинку (або слово рідної мови), студенти знаходять відповідне слово іноземної мови.

Рецептивно-продуктивний аспект – актуалізація графічного образу слова за його звуковим способом: комп'ютер вимовляє слово, слухачу слід написати його.

Продуктивний аспект – актуалізація графічного образу слова з його значенням: комп'ютер показує картинку, студент пише відповідне слово.

ЕПЗ „Words for art students” має багатофункціональні можливості, що дозволяють використовувати його в навчальному процесі у різний спосіб:

- як лексичний тренажер, призначений допомогти оволодіти лексичним матеріалом згідно з тематикою, визначеною програмою з англійської мови для вищих художніх навчальних закладів;
- як засіб контролю лексичних навичок студентів в формі тестування, який може бути використаний викладачем для поточного або тематичного оцінювання;
- як засіб самонавчання та самоконтролю, оскільки користувач має можливість в межах ЕПЗ „Words for art students” формувати свої власні словники.

ЕПЗ „Wordsforartstudents” має цілу низку особливостей, які вигідно відрізняють його від інших програмних продуктів аналогічного призначення. По-перше, словникова база більшості існуючих комп'ютерних навчальних програм з англійської мови не відповідає програмі з англійської мови, але дає можливість їх використання на заняттях в межах основного курсу. ЕПЗ „Words” створено насамперед для підтримки основного курсу англійської мови. По-друге, чинні навчальні програми орієнтовані на англо- або російськомовного користувача. ЕПЗ „Words” має двомовний (український і англійський) інтерфейс, що забезпечує ефективне використання ЕПЗ носіями української мови. По-третє, ЕПЗ „Words” має функціональні можливості, які роблять роботу користувача ефективною, зручною та легкою. Треба також підкреслити, що ЕПЗ буде корисним: студентам, які хочуть скоріше та ефективніше засвоїти лексику по темам, що вивчаються; учителям та викладачам суміжних ВНЗ та коледжів, які вважають за необхідне підняти навчальний процес на сучасний рівень, підвищити ефективність своєї роботи.

Використання програми сприяє також формуванню навичок самостійної роботи. Незважаючи на те, що у студентів навички самостійної роботи уже сформовані, у кожного з них виникають свої труднощі в процесі оволодіння лексикою, які молода особистість повинна вміти самостійно долати, виконуючи призначені тільки для нього серії

вправ. Переглянувши комп'ютерний журнал успішності, викладач одразу ж бачить, як формуються лексичні навички у конкретного студента. Вид та кількість помилок, зафіксованих у журналі успішності, дозволяють викладачу дати конкретні вправи, спрямовані на відпрацювання тієї операції, при виконанні якої студент допускає помилки.

Висновок. Підводячи підсумок, слід сказати, що аналіз наявного програмного забезпечення інформаційної технології, доводить, що обрана дидактична комп'ютерна програма є адекватною розробленим моделям навчання, тобто еталонному уявленню про навчання, його конструюванню в умовах вищого художнього закладу, що визначає цілі, основи організації та проведення навчального процесу. Основними складовими є цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, процесуальний, контрольню-регулювальний, оцінково-результативний компоненти.

Перспективи подальших досліджень. Комп'ютерна технологія містить величезний культурний та дидактичний потенціал, який уже використовується в навчанні в усьому світі. Однак для оптимального та ефективного використання інфокомунікаційних технологій у навчанні іноземним мовам потрібна величезна науково-дослідницька робота, яку будемо проводити надалі, а результати якої дозволять визначити загальні та приватні принципи роботи, критерії відбору матеріалів, а також суттєво оновити арсенал методичних засобів і прийомів навчання.

Список використаної літератури

- 1. Жалдак М. І.** Формування інформаційної культури вчителя [Електронний ресурс] / М. І. Жалдак, О. А. Хомік. – Режим доступу : <http://www.icfcst.kiev.ua/SYMPOSIUM/Proceedings/Galdak.doc>.
- 2. Апатова Н. В.** Інформаційні технології в шкільній освіті / Н. В. Апатова. – М. : Изд-во РАО, 1994. – 228 с.
- 3. Арнхейм Р.** Искусство и визуальное восприятие. – М. : Прогресс, 1974. – 392 с.
- 4. Беспалько В. П.** Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
- 5. Гальскова Н. Д.** Теорія навчання іноземних мов: лінгводидактика та методика : навч. посіб. для студ. лінгв. і філол. фак. вищ. навч. закл. / Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез. – М. : Академія (2004 р.). – С. 288.
- 6. Єфременко В. А.** Застосування інформаційних технологій на уроці іноземної мови / В. А. Єфременко // Іноземні мови в школі. – 2007. – № 8. – С. 18 – 216.
- 7. Кривошеев А. О.** Электронный учебник – что это такое? // Университетская книга. – 1998. – № 2. – С. 13 – 15.
- 8. Морська Л. І.** Теоретико-методичні основи розробки та застосування комп'ютерного педагогічного тесту : монографія. – Тернопіль : Астон, 2006. – 160 с.
- 9. Морська Л. І.** Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : навч. посіб. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.
- 10. Korhonen M.** Project as a Learning Method in Expert Development/ Informatics in Education. – 2002. Vol. 1.

Костюк М. П. Лексичний компонент електронного програмного засобу з англійської мови як спосіб інтерактивного навчання

В статті досліджено проблему формування лексичних навичок студентів вищих мистецьких навчальних закладів. Наведено аналіз реального стану і перспектив використання електронних засобів навчання з англійської мови, розкрито доцільність їх практичного використання на прикладі електронного програмного засобу „Words for art students”. Визначено додаткові спеціальні принципи навчання, дотримання яких забезпечить формування лексичних навичок засобами англійської мови.

Ключові слова: інформаційні технології, електронні засоби навчання, мистецька освіта, професійне мовлення, лексичні навички.

Костюк М. П. Лексический компонент электронного программного средства по английскому языку как способ интерактивного обучения

В статье исследуется проблема формирования лексических навыков студентов высших художественных учебных заведений. Осуществлен анализ реального состояния и перспектив использования электронных средств обучения по английскому языку, раскрыта целесообразность их практического использования на примере электронной программы „Words for art students”. Определены дополнительные специальные принципы обучения, соблюдение которых обеспечит формирование лексических навыков средствами английского языка.

Ключевые слова: информационные технологии, электронные средства обучения, художественное образование, профессиональное общение, лексические навыки.

Kostiuk M. P. The Lexical Component of the Electronic Software Tools for the English Language as a Means of Interactive Learning

The paper investigates the problem of formation of lexical skills of students in higher education art establishments. The real state and prospects of e-learning in English, solved in regard to their practical use as an example of email program "Words for art students" is analyzed. Identified additional specific principles of learning, compliance with which will generate the lexical resources of English skills.

Key words: information technology, e-learning, art education, professional communication, vocabulary skills.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.